

МЕНТАЛЬНІ ОСНОВИ КОМУНІКАЦІЇ. МЕНТАЛІТЕТ УКРАЇНЦІВ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

Проаналізовано основні риси української ментальності, охарактеризовано особливості українського менталітету, розкрито детальна характеристика аспектів формування ментальності українського народу.

Ключові слова: культура, менталітет, етнос, індивідуалізм.

Abstract

The main features of the Ukrainian mentality are analyzed, the peculiarities of the Ukrainian mentality are characterized, the detailed characteristic of the aspects of the formation of the mentality of the Ukrainian people is revealed.

Keywords: culture, mentality, ethnicity, individualism.

Вступ

Фактори формування української національної ментальності сьогодні є актуальною проблемою соціально-філософських розвідок вітчизняних науковців. Ментальністю віддзеркалюються підвалини картину світу, утворюються смисли тієї реальності, в якій перебуває людина і яка протистоїть людині, аналіз ментальності як сукупності думок, вірувань, традицій, що стосуються глибинного рівня колективної й індивідуальної свідомості.

Результати дослідження

Картина світу будь-якої нації фіксується у певних ментальних структурах, що містять стійкі образи світу, життєвий та практичний досвід національних індивідів й спільнот, форми їх світовідчуття.

Ментальність - це сукупність стійких духовних цінностей, навичок, звичок, стереотипів поведінки, символів і способу мислення, яка відображає уявлення етнічної спільноти людей про навколишній світ. Ментальність обумовлює мотиви поведінки і вчинки людей, закріплюється в їхній свідомості в процесі спілкування.

Формування національного менталітету пов'язане з рядом історичних, соціальних, геополітичних, культурних і природньо-кліматичних факторів.

Україна має м'який клімат, родючу землю, багаті природні надра, водні та лісові ресурси, що стало хорошою передумовою для розвитку етносу. Природа дійсно наклала відбиток на формування багатьох рис національного характеру і українського менталітету. Родючого ґрунту завжди було тут в достатній кількості, що виключало конкурентну боротьбу за розподіл земельних ресурсів та формування соціальних груп із протилежними інтересами.

Таке співіснування в умовах повного достатку в ментальному аспекті мало свої позитивні і негативні моменти. Першим позитивом було те, що українці не сприймали автократичних і деспотичних форм правління, які зазвичай виникали лише в умовах максимальної ворожнечі в суспільстві. М'які природно-географічні умови заклали фундамент волелюбності, спонтанності, емоційності та індивідуалізму. Другим позитивом була мінімальна репресивність, а, отже, і мінімум заборон, утисків. Однак та ж природа розм'яшила характер українців. Оскільки відомо, що якщо несприятливі природно-географічні умови стимулюють розвиток активності, згуртованості соціальної спільноти, то сприятливі умови розхолоджують і викликають соціальну пасивність.

Крім цього на українську ментальність негативно вплинули такі фактори: по-перше, відсутність консолідації між соціальною верхівкою і соціальними низами. Таке становище не сприяло створенню спільних цілей. По-друге, переривчастість у розвитку власної історії, внаслідок того, що територія сучасної України постійно піддавалася спробам акультурації з боку різних за походженням етнічних груп і народностей.

Домінантою, яка визначає специфіку української ментальності, є мова. Саме вона була протягом століть носієм української культурної ідентичності. Світосприйняття українців відбивалося не стільки в філософських трактатах, скільки в поезії, кобзарському епосі, фольклорі, піснетворчості. Для кожної національної культури мова є важливою ознакою, яка відображає ступінь розвитку культури народу, національної свідомості. Уособлює її святині, її генетичний код, основу державності.

До характерних властивостей української ментальності відноситься індивідуалізм. Який характеризується не як активний, а як споглядальний. Такий тип індивідуалізму формує самодостатність, яка спонукає не до виходу в суспільство, а до ізоляції від нього: зовнішній світ, який не стосується безпосередніх потреб та інтересів людини, не існує або не цікавить його.

Емоційно-чуттєвий характер української ментальності знайшов свій вияв у естетизмі традиційної обрядовості, гуморі, сердечності. Безкрайні степи, стрімкі річки, затишні куточки лісів не залишали байдужими нікого, пробуджували поетичне натхнення і уяви художників, поетів, письменників. Майже всі життєві ситуації український народ намагався наповнити красою. Окреслені якості української художньої культури не вичерпують її багатогранність і глибину, хоча і дають уявлення про її самобутність, неповторність. Таким чином, культурне життя на українських землях створювало специфічну художню систему, відображало сутність української ментальності, виявилось здатним проявити свої індивідуальні особливості в тісному зв'язку з європейською та загальнолюдською культурою.

Висновок

Отже, формування національного менталітету пов'язане з рядом історичних, соціальних, геополітичних, культурних і природних факторів. До характерних властивостей української ментальності відноситься індивідуалізм, демократизм, прагнення до волі, поетичність, віротерпимість, відкритість у спілкуванні, дружлюбність. Тому українцям притаманна глибока повага до традицій, обережність до нововведень, прагнення до постійності, господарська жилка.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Смітюх Г.Є. Україна сакральна: минуле, сьогодення, майбутнє. / Г. Смітюх, В. Стрілецький. - К. Знання України, 2006.
2. Слюсаревський М.М. Український менталітет: ретроспективи і перспектива / Микола Миколайович Слюсаревський. - К. Гнозис, 1998.
3. Бадзьо Ю. Національна ідея і національне питання / Ю. Бадзьо. — К.: Смолоскип, 2000.

Чапалда Сергій Михайлович — студент групи 1КІТС-206, факультет менеджменту та інформаційної безпеки, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: vitaliu.chapalda@gmail.com

Науковий керівник: **Корнієнко Валерій Олександрович** — доктор політичних наук, професор, завідувач кафедри соціально-політичних наук, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця, e-mail: valkorney1958@gmail.com

Chapalda Sergey Mikhailovich - student of group 1KITS-20b, Faculty of Management and Information Security, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail: vitaliu.chapalda@gmail.com

Supervisor: **Korniyenko Valeriy Oleksandrovych** - doctor of political sciences, professor, head of the department of socio-political sciences, Vinnytsia National Technical University, city of Vinnytsia. Vinnytsia, e-mail: valkorney1958@gmail.com